Eduskunta
Talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Suomen Tilintarkastajat ry on tilintarkastajia edustava edunvalvontajärjestö. Jäsenemme ovat tilintarkastuslain mukaisesti hyväksyttyjä HT-, KHT- ja JHT-tilintarkastajia sekä tilintarkastusalan ja taloushallinnon asiantuntijoita. Tavoitteenamme on auttaa tilintarkastajien ammattikuntaa menestymään sekä tuomaan lisäarvoa elinkeinoelämälle ja yhteiskunnalle. Taloudellista raportointia ja alan käytäntöjä edistämällä olemme mukana rakentamassa perustaa suomalaisen yhteiskunnan kilpailukyvylle ja hyvinvoinnille. Yhdistykseen kuuluu yli 90 % tilintarkastuslaissa määritellyistä tilintarkastajista.

Suomen Tilintarkastajat ry:ltä lausumaehdotus hallituksen esityksestä (HE 244/2022) kaupparekisterilaiksi ja elinkeinotoimintalaiksi sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Suomen Tilintarkastajat ry kiittää talousvaliokuntaa lausuntopyynnöstä kaupparekisterilakia koskevassa asiassa. Kannatamme kaupparekisterilain kokonaisuudistusta ja siinä ehdotettuja uudistuksia, joilla pyritään edistämään kaupparekisterin digitalisaatiota sekä sen ajantasaisuuden ja luotettavuuden parantamiseen liittyviä toimia.

Kiinnitämme talousvaliokunnan huomion kuitenkin siihen, että hallituksen esityksessä ei juuri käsitellä tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen valvonnan edistämiseen liittyviä kysymyksiä. Tilintarkastusvelvollisuuden noudattamiseen liittyvät kysymykset ovat keskeisiä kaupparekisteriin rekisteröitävien osakeyhtiöiden tilinpäätösten luotettavuuden kannalta ja siksi niiden käsittely, ja niihin mahdollisesti liittyvät lainsäädäntöehdotukset olisivat olleet perusteltuja kaupparekisterilain valmistelun yhteydessä.

Tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen valvonnan sivuuttaminen tässä on sikäli yllättävää, koska tilintarkastuslainsäädäntöä käsitelleessä työ- ja elinkeinoministeriön kevyemmän tarkastuksen käyttöönottoa valmistelleen työryhmän mietinnössä (TEM 2020:38) todettiin useaan otteeseen, että tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen valvontaa on tarkoitus edistää kaupparekisterilain uudistamishankkeen yhteydessä. **Siksi ehdotamme seuraavaa lausumaa otettavaksi talousvaliokunnan mietintöön:**

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää miten tilintarkastusvelvollisuuden noudattamista voidaan entisestään edistää.

Suomen Tilintarkastajat ry
(Finnish Association of
Authorised Public Accountants)
Reg. No. 0221727-0

Fredrikinkatu 61 A
FI-00100 Helsinki
Finland

tilintarkastajat.fi
toimisto@tilintarkastajat.fi
+358 9 7552 2010

Perustelut ehdotukselle lausumaehdotukseksi:

Tilintarkastuslainsäädäntöä käsitelleessä työ- ja elinkeinoministeriön kevyemmän tarkastuksen käyttöönottoa valmistelleen työryhmän mietinnössä (TEM 2020:38) todettiin useaan otteeseen, että tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen valvontaa on tarkoitus edistää kaupparekisterilain uudistamishankkeen yhteydessä:
-TEM 2020: 38 sivu 10: ”Kaupparekisterilain uudistamishankkeen yhteydessä on vuorostaan tarkoitus arvioida eri keinoja, joilla tilintarkastusvelvollisuuden noudattamista voitaisiin edistää.”
-TEM 2020: 38 sivu 26: ”Tarkoituksena on, että kaupparekisterilakiuudistuksen yhteydessä arvioidaan, miten tilintarkastusvelvollisuuden noudattamista voitaisiin entisestään edistää.”
-TEM 2020: 38 sivu 31: ”Tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen valvontaa on tarkoitus edistää kaupparekisterilain uudistamishankkeen yhteydessä, eikä esitykseen siten ole sisällytetty muutoksia nykykäytännön kehittämiseksi.”

HE 244/2022:ssa ei esitetä tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen valvonnan edistämiseen tähtääviä suuntaviivoja. Hallituksen esityksessä tyydytään toteamaan, että ”käytännössä tilintarkastusvelvollisuuden noudattamista ei tällä hetkellä valvota” (HE 244/2022 sivu 80).

Mielestämme tilintarkastusvelvollisuuden noudattamista pitäisi valvoa. Tämän lisäksi myös muiden tilintarkastusta koskevien tietojen esiintuominen kaupparekisterissä hyödyttäisi tilinpäätösten käyttäjiä. Kaupparekisterin kokonaisuudistuksessa olisikin pitänyt huomioida tilinpäätösten luotettavuuteen tähtäävät toimet kokonaisuutena, joten myös tilintarkastusta koskevat tiedot tulisi näkyä kaupparekisterissä.

Tilintarkastuksen osalta kaupparekisterissä voisi olla tiedot esimerkiksi siitä
- onko yhteisö tilintarkastusvelvollinen,
- onko tilintarkastaja valittu ja valittu henkilö tilintarkastajarekisteriin rekisteröity tilintarkastaja
- onko rekisteröidystä tilinpäätöksestä annettu tilintarkastuskertomus,
- onko annettu tilintarkastuskertomus vakiomuotoinen vai mukautettu
- onko tilintarkastuskertomuksessa oleva tilinpäätöstä koskeva lausunto vakiomuotoinen, varauman sisältävä tai kielteinen.

Tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen valvonta ja muiden edellä listattujen asioiden seuranta on tärkeää, koska niillä voidaan parantaa kaupparekisterissä olevien tilinpäätösten luotettavuutta ja parantaa edelleen yritysten rahoittajien ja muiden sidosryhmien tietotarpeita. Tilintarkastus lisää luottamusta tilinpäätöksen lisäksi laajemminkin yritystä kohtaan, koska tilintarkastuksessa arvioidaan myös yhtiön johdon toiminnan lainmukaisuutta.

Kuten HE 244/2022:ssa todetaan, toimii tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen valvonta parhaiten silloin, kun yhteisön tilinpäätöksestä saadaan tiedot (kuten liikevaihto, taseen loppusumma ja keskimääräinen henkilömäärä) ja tilintarkastuskertomus saadaan rakenteisessa koneluettavassa muodossa. Rakenteisuus siis helpottaisi tiedon keräämistä ja näihin teemoihin onkin kiinnitetty huomiota toisessa valmistelussa olevassa lainsäädäntöhankkeessa koskien digitilinpäätöstä.

Se, että viranomaiselle (patentti- ja rekisterihallitus) säädetään velvoite valvoa tilintarkastusvelvollisuuden noudattamista ei tietenkään edellytä täydellisyyttä. Esimerkiksi ylimenovaiheessa valvonta voisi perustua viranomaisten väliseen tietojenvaihtoon eli esimerkiksi siihen, että verohallinnolla olisi mahdollisuus toimittaa tiedot niin sanottuna massa-ajoina niistä yhteisöistä patentti- ja rekisterihallitukselle, jotka eivät verohallinnon tietojen mukaan ole toimituttaneet tilintarkastusta, vaikka tilintarkastusvelvollisuuden rajat ylittyisivät. Käsityksemme mukaan tällainen massatietojen toimittamismahdollisuus edellyttäisi kuitenkin lainsäädännöllisiä muutoksia.

Lähtökohdan pitäisi kuitenkin olla, että tilintarkastusvelvollisuuden noudattamista valvotaan ja valvontatehtävä pitää lainsäädännössä osoittaa jonkun viranomaisen tehtäväksi. Nyt se ei ole kenenkään tehtävänä.

Patentti- ja rekisterihallituksen pitäisi valvoa myös sitä, että yhtiön tilintarkastajaksi voidaan rekisteröidä vain tilintarkastajarekisteriin rekisteröity tilintarkastaja

Tilintarkastajilta saamiemme tietojen mukaan kaupparekisterissä on yhtiöitä, joiden tilintarkastajaksi on rekisteröity taho, joka ei ole tilintarkastuslaissa (1141/2015) 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1–5 kohdissa tarkoitettu ja tilintarkastuslain 6 luvun 9 §:n tilintarkastajarekisteriin rekisteröity tilintarkastaja.

Kannatamme hallituksen esityksen tavoitteita kaupparekisterin tietojen luotettavuuden parantamisesta. Suurelta osin luotettavuutta pyritään lisäämään sillä, että rekisterissä olevat tahot itse pitävät huolen omien tietojensa ajantasaisuudesta ja oikeellisuudesta. Mielestämme tämä ei kaikilta osin kuitenkaan ole riittävää. Esimerkiksi juuri tilintarkastajaa koskevilta osin rekisterivelvollisella ei välttämättä ole intressiä muuttaa yhtiön tilintarkastajaa koskevia vääriä tai puutteellisia tietoja. Julkisena rekisterinä kaupparekisterissä oleva tieto tilintarkastajasta siten luo olettaman siitä, että tilintarkastajaa koskevat tiedot ovat ajantasaiset ja kunnossa, vaikka tilintarkastajaksi kaupparekisteriin rekisteröityä henkilöä ei löytyisikään tilintarkastajarekisteristä ja kaupparekisteriin rekisteröity tieto tilintarkastajasta olisikin siis väärä.

Esimerkiksi yhteisön tilintarkastajaksi rekisteröityä henkilöä koskevilta osin rekisteriviranomaiselle pitäisi asettaa aktiivinen velvoite sen valvomiseksi, että kaupparekisteriin yhtiön tilintarkastajaksi voi rekisteröidä vain tilintarkastajarekisteriin rekisteröidyn tilintarkastajan. Tätä voisi tehtävänä verrata rekisteriviranomaiselle asetettuun velvoitteeseen valvoa sitä, että liiketoimintakiellossa olevia henkilöitä ei ole rekisteröitynä sellaisiin asemiin, joissa liiketoimintakiellossa oleva ei voi toimia.

Tällainen valvontavelvoite sopisi käsityksemme mukaan erityisen hyvin patentti- ja rekisterihallitukselle, koska kaupparekisterin tavoin patentti- ja rekisterihallitus ylläpitää myös tilintarkastajarekisteriä.

Helsingissä 12. päivänä tammikuuta 2023

SUOMEN TILINTARKASTAJAT RY